

Gazete Çevresinde Gelişen Metinler

Gazete Çevresinde Gelişen Metinler Nelerdir

MAKALE

Herhangi bir konuda okuyucuya bilgi vermek ya da verilen bilgiler doğrultusunda bir düşünce görüş ya da tezi savunmak amacıyla yazılan gazete ve dergi yazıdır.

Uzmanlık gerektiren bir tür olan makalede bilimsellik esastır. Delillere, inandırıcı verilere yer verilir.

İlk makale örneği "Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi" (Şinasi-Tanzimat Dönemi)

FIKRA (Köşe Yazısı)

Güncel, gününbirlik olayları fazla ayrıntıya inmeden, bilimsellik iddiası taşımadan etkileyici bir anlatımla ele alan kısa yazılardır.

Fıkra yazarının amacı benimsediği görüş doğrultusunda okuru etkilemek, kamuoyu oluşturmaktır. Kalıcılığı olmayan bir yazı türüdür.

İlk fıkra örneği "Şehir Mektupları" (Ahmet Rasim)

DENEME

Herhangi bir konuda yazarın kesin sonuçlara varmadan görüş ve düşüncelerini kendisiyle konuşuyormuş gibi anlattığı yazı türüdür.

Denemede konu sınırlaması yoktur. Ölüm, düşünce, özgürlük, alışkanlıklar, doğa sevgisi... her şey denemeye konu olabilir.

Denemelerde öne sürülen düşünce ya da savı doğrulama, kanıtlama kaygısı yoktur.

Batı edebiyatında deneme ustaları Montaigne (İlk deneme yazarı Fransız denemeci), Bacon (İngiliz denemeci) Biz de deneme Cumhuriyet Devri'nde gelişmiştir ve en önemli ustası Nurullah Ataç'tır.

"Karalama Defteri, Günlerin Getirdiği, Okuruma Mektuplar"... yazarın önemli denemeleridir.

SÖYLEŞİ (Sohbet)

Yazarın herhangi bir konuda düşüncelerini okurla konuşuyormuşçasına, senli benli bir üslupla anlattığı yazı türüdür. Eskiden muhasebe adı verilen bu türün en önemli sanatçıları Ahmet Rasim (Ramazan Sohbetlerime Şevket Rado'(Eşref Saati)dur.

ELEŞTİRİ (Tenkit)

Bir eserin yazıldığı türün niteliklerine uygunluk düzeyi, dilinin mükemmellik derecesi, üslubun şahsiliği yanında estetik değerlerini de ele alarak gerçek değerini ortaya koymaya tenkit denir.

"Lisan-ı Osmanî'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazatı Şamildir" başlıklı Namık Kemal'e ait yazı 1866'da Tasvir-i Efkâr'da yayımlanmıştır ve yine Namık Kemal'in "Tahrib-i Harabat" eseri, türün ilk örnekleri sayılır.

RÖPORTAJ

Bir olay ya da durumu yerinde gezip görme, inceleme, araştırma, soruşturma yoluyla yansıtan gazete ve dergi yazısıdır.

İlk röportaj örneği “Diyorlar ki” (Ruşen Eşref Üneydin) Röportajlar sunuş ve biçimine göre Amerikan röportajı ve Alman röportajı olmak üzere ikiye ayrılır:

Amerikan Röportajı: Bu röportajda yazıya en kuvvetli yönüyle girilir, en son söylenmesi gereken sözcükler en önce söylenir.

Alman Röportajı: Bu röportajda ise yazar, konuyu işlerken yazıya sürekli kendini katar, konuyu kendi eksenine alarak hep ben ekseni etrafında döner ve konuya kişisel bir renk kazandırır.

HABER YAZILARI

Haberlerin halka duyurulması amacıyla yazılan yazılardır. Haberlerin günlük, toplumun büyük kesimini ilgilendiren, ilgi çekici konularda ve doğru olması, yazarın tarafsız olup yorumdan kaçınması haber yazılarında dikkat edilecek noktalardır.

Haber toplayan ve haber yazılarını kaleme alan kişilere “muhabir” denir.

Dil göndergesel işlevde kullanılır.

5N1K biçimindedir.

Gazete Çevresinde Gelişen Metinlerin Özellikleri Maddeler Halinde Nelerdir?

- Bu tür metinlerde verilen bilgiler, yapılan açıklamalar çeşitli tanımlamalarla ve örneklerle detaylandırılır ve pekiştirilir.
- Gereksiz sözcük kullanımlarına, akışı bozabilecek, söylenmesi zor sesler ve sözcükler kullanılmaz.
- Ele alınan konu ilgili hisler ve fikirler kesin, kısa ve net bir biçimde dile getirilir.
- Dil, genellikle göndergesel fonksiyonda (işlevde) kullanılmaktadır.
- Edebi sanatlara (Söz sanatlarına) ve sözcüklerin mecaz ve soyut anlama gelecek biçimleri kullanılmaz.
- Sözcükler genellikle gerçek (temel) manası ile kullanıldığından çıkarılacak anlamlar kişiden kişiye değişiklik göstermez.